

Kościelne stwierdzenie nieważności małżeństwa

Autor tekstu: **Sławomir Jeżmański**

Konflikty i spory nie są obce również i w kościele. W Kościele Rzymskokatolickim istnieje cała machina sądownicza odpowiedzialna za rozstrzyganie spraw związanych z instytucją, której służy. Z punktu widzenia wiernego, jego zainteresowanie sądownictwem kościelnym, jeżeli takowe się pojawi, dotyczy zazwyczaj kwestii stwierdzenia nieważności małżeństwa. I tu należy stwierdzić istotny fakt. Nie ma czegoś takiego jak „rozwód kościelny” [1] czy też „unieważnienie małżeństwa” [2]. Specjaliści w dziedzinie prawa kanonicznego, z całą zaciekleścią bronią prawidłowości tego sformułowania. Dlaczego? Małżeństwo kościelne nie może zostać unieważnione, gdyż „rozwoły kościelne” dotyczą przypadków, gdy prawo kanoniczne zostało złamane w chwili zawarcia małżeństwa, czyli nie można unieważnić czegoś, co nigdy nie istniało. Podstawowym powodem stwierdzenia nieważności jest 12 przeszkód małżeńskich określonych przez prawo kanoniczne. Są to przeszkody: wieku, niemocy płciowej, węzła małżeńskiego, różnej religii, święceń, ślubu, uprowadzenia, występku, pokrewieństwa, powinowactwa, przyzwoitości publicznej, pokrewieństwa prawnego. Pomimo ich występowania niektóre z nich można ukryć, po prostu nie informując o nich współmałżonka w chwili zawarcia małżeństwa (niemoc płciowa, węzeł małżeński, czy w nielicznych przypadkach święceń i ślubów). Stwierdzenia nieważności może nastąpić po kilku latach trwania małżeństwa z przyczyn, które objawiły się z czasem, takich jak: choroba psychiczna (w tym alkoholizm), niemoc płciowa oraz padaczka.

Zasadniczymi źródłami prawa, na których oparty jest proces o nieważność małżeństwa, są normy kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku [3] jak również Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku [4]. Zawierają one zarówno informacje o przesłankach do stwierdzenia nieważności, jak i regulują przebieg procesu.

Tak jak w sporze sądowym cywilnym, w trybunałach kościelnych występuje powód, pozwany, sędzia, itp. W procesie uczestniczy także **obrońca węzła**, którego zadaniem jest, jak sama nazwa wskazuje, obrona węzła małżeńskiego. W uwagach przedwyrokowych wyraża on swoją opinię i przedstawia argumenty, które przemawiają za ważnością danego małżeństwa lub jego nieważnością, a w czasie procesu traktowany jest jako strona procesowa ze wszystkimi wynikającymi z tego faktu prawami. Pominięcie wezwania obrońcy węzła może doprowadzić do nieważności wyroku (kanon 1433).

Proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa rozpoczyna się (*lispendencia*) od wniesienia skargi. Strona powodowa, przedstawia sędziemu przyczyny i powody, na podstawie których sądzi, że zostało naruszone jej prawo. Do zaskarżenia małżeństwa są zdolni:

- małżonkowie, bez względu na to, czy byli ochrzczeni, czy też nie, czy byli w jakiejś karze kościelnej, czy nie (kanon 1674);

- rzecznik sprawiedliwości, kiedy nieważność małżeństwa została już ogłoszona, jeżeli małżeństwo nie może być uważnione lub nie jest to pożyteczne (kanon 1476).

Oczywiście sędzia zobowiązany jest przed przyjęciem sprawy, zastosować środki pastoralne, by małżonkowie, jeżeli to możliwe, zostali doprowadzeni do uważnienia małżeństwa i do wznowienia wspólnego życia małżeńskiego [5]. Jednak w praktyce, przed zaakceptowaniem skargi, sędzia rozmawia ze stroną powodową na temat ewentualnego pogodzenia się. W większości jednak przypadków jest to oczywiście niemożliwe, gdyż najczęściej strony są już od wielu lat w nowych cywilnych związkach.

Powiadomienie albo wezwanie stron pozwanego dokonuje się w samym dekreście przyjęcia skargi (kan. 1507, 1508 § 1, 1677 § 1). Sędzia lub przewodniczący powinien wezwać (czyli pozwać) przed sad pozostałe strony, ustalają czy mają one odpowiedzieć na piśmie, czy stawić się celem uzgodnienia wątpliwości (kan. 1507 § 1). Fakt zawiadomienia i jego sposób należy odnotować w aktach. Gdyż pominięcie tego wezwania powoduje nieważność akt procesu a czasami także samego wyroku. (kanony: 1509 § 2, 1511.).

W sytuacji, jeżeli spór toczy się przeciwko osobie, która nie może swobodnie wykonywać swoich uprawnień, jest np. małoletni albo ma ograniczone używanie rozumu, pozew należy skierować, do opiekuna, kuratora, specjalnego pełnomocnika, czyli do tego, kto powinien podjąć jego sprawę, według przepisów prawa (kanony: 1622, n. 5; 1620 n. 7).

Sędzia nie powinien przystępować do zbierania dowodów przed zawiązaniem sporu, chyba że z ważnej przyczyny, czyli wyjątkowe sytuacje, jak np. niebezpieczeństwo śmierci świadka, przewidywana długa nieobecność świadka, niebezpieczeństwo zniszczenia ważnych dokumentów, itp., które zmuszają sędziego do podjęcia niektórych czynności związanych z gromadzeniem dowodów przed zawiązaniem sporu. (kanon 1529)

Zasadniczymi sposobami dowodzenia są:
- oświadczenie stron,
- przyznanie sądowe,
- dokumenty publiczne i prywatne,
- świadkowie,
- orzeczenie biegłych, gdy natura rzeczy tego wymaga,
- wizja lokalna i oględziny sądowe oraz inne środki w danym przypadku uznane za pożyteczne.

Po zamknięciu postępowania dowodowego sędzia powinien wyznaczyć odpowiedni okres czasu na przedstawienie obron lub uwag. Obrony i uwagi mogą przedstawiać strony. Sędzia musi jednak zażądać uwag obrońcy węzła małżeńskiego i rzecznika sprawiedliwości, jeśli występuje on w sprawie (kanon 1434 i 1606).

Po wzajemnym przekazaniu sobie pism obrończych i uwag, każdej ze stron wolno przedłożyć odpowiedzi, w ciągu krótkiego czasu wyznaczonego przez sędziego. Prawo to przysługuje stronom tylko jeden raz, chyba że sędzia, uzna, iż należy je przyznać ponownie; wtedy zaś zezwolenie udzielone jednej stronie, należy uznać za dane i drugiej. Rzecznik sprawiedliwości i obrońca węzła małżeńskiego mają prawo ponownej repliki na odpowiedzi stron (kanon 1603).

Opracowanie ostatecznego wyroku składa się z trzech faz: przygotowanie, dyskusja i redakcja wyroku. Należy to już do sędziów biorących udział w sprawie. Jak to już wcześniej podane, sprawy małżeńskie normalnie rozstrzyga trybunał kolegialny składający się z trzech sędziów: przewodniczącego, relatora inaczej zwanego ponensem (sędzia sprawozdawca, sporządzający wyrok) i trzeciego sędziego. W wyznaczonym na zebranie dniu, poszczególni sędziowie przynoszą swoje pisemne wnioski, co do meritum sprawy i uzasadnienia zarówno prawne, jak i faktyczne, na podstawie których doszli do swoich wniosków; wnioski te dołącza się do akt sprawy, zachowując je w tajemnicy. Następnie ma miejsce dyskusja pod kierunkiem przewodniczącego trybunału, przede wszystkim po to, by ustalić, co należy postanowić w rozstrzygającej części wyroku.

Prawodawca kościelny pragnąc uniknąć możliwości wydania niesprawiedliwego bądź nieważnego wyroku przewidział w prawie procesowym środki prawne przeciwko takiemu orzeczeniu sądowemu. Po ogłoszeniu nie uzyskuje on jeszcze klauzuli wykonalności, czyli nie staje prawomocny, gdyż od momentu publikacji wyroku zaczyna się czas przeznaczony na wniesienie apelacji. Strona, która czuje się pokrzywdzona wyrokiem niższej instancji, może odwołać się do sądu wyższej instancji celem ponownego rozpatrzenia sprawy, a w konsekwencji uchylecia lub zmiany wyroku. Apelacja nie jest to jednak obowiązek pokrzywdzonego, ale uprawnienie, z którego może skorzystać lub niej zaniechać czy zrzec się prawa do niej. Kiedy jednak została ona wniesiona i skierowana do sędziogo ponownego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia, wywiera ona skutki zarówno w odniesieniu do stron, jak i do samego wyroku. Apelacja złożona przez stronę powodową przysługuje również stronie pozwanej i odwrotnie. Gdy została ona wniesiona tylko do pewnej części wyroku, można jeszcze apelować wpadkowo w stosunku do innych części. W odniesieniu do wyroku apelacja wywiera skutek zawieszający i dewolutywny [6]. Sprawa zostaje skierowana do wyższego trybunału do ponownego rozpatrzenia, a wykonanie wyroku zostaje wstrzymane aż do ukończenia postępowania przed sądem wyższej instancji.

Na skutek małej wiedzy na temat stwierdzania nieważności małżeństwa powstała wokół tego tematu wiele mitów. Są to między innymi fałszywe stwierdzenia iż:

- osoba, która żyła w małżeństwie przez wiele lat, nie może uzyskać stwierdzenia nieważności małżeństwa;
- osobie z dziećmi nie można przyznać stwierdzenia nieważności małżeństwa;
- nie można dostać kościelnego stwierdzenia nieważności małżeństwa bez cywilnego stwierdzenia nieważności małżeństwa ponieważ Kościół nie uznaje rozwodu cywilnego;
- stwierdzenie nieważności małżeństwa musi być przeprowadzone w Rzymie;
- były małżonek musi uczestniczyć w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa;
- stwierdzenie nieważności małżeństwa dotyczy tylko osoby zakładającej sprawę, a nie

byłego współmałżonka/ki.

Przyczyny stwierdzenia nieważności

Zawarcie małżeństwa w Kościele Katolickim nie jest możliwe, gdy występują określone przez prawo kanoniczne, przyczyny. Przeszkody do zawarcia małżeństwa podzielono na publiczne i tajne. Za publiczną uważa się taką przeszkodę, która może być udowodniona w zakresie zewnętrznym (np. przeszkoda wieku); poza tym przeszkoda jest tajna (np. przeszkoda występku). Z uwagi na pochodzenie wyróżnia się przeszkody z prawa Bożego (impotencja, pokrewieństwo w pierwszym stopniu linii prostej, istniejący węzeł małżeński) i z prawa kościelnego — będą nimi pozostałe przeszkody wymienione przez KPK. Dzieli się też między innymi przeszkody na absolutne (zabraniają małżeństwa w sposób absolutny z kimkolwiek — istniejący węzeł małżeński lub święcenia) i względne (nie pozwalają na małżeństwo jedynie z określonymi osobami — np. pokrewieństwo lub powinowactwo).

Kodeks Jana Pawła II z 1983 r. (codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Paulli PP. II promulgus, AAS 75 (1983) pars II s. 1-317) wymienia 12 takich przeszkód (zrywających):

1. **Przeszkoda wieku** KPK (Kodeks Prawa Kanonicznego) w kan. 1083 § 1 postanawia, że nie może zawrzeć ważnego małżeństwa mężczyzna przed ukończeniem szesnastego roku życia i kobieta przed ukończeniem czternastego roku. Konferencja Episkopatu Polski, zgodnie z pozwoleniem KPK (kan. 1083 § 2), ustaliła wiek dla mężczyzny na 21 rok życia, a dla kobiety — 18 rok życia. Podobnie też postanawia polskie prawo państwowe. Z ważnej przyczyny można uzyskać pozwolenie na wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego zarówno dla kobiety, jak i mężczyzny.

2. **Przeszkoda niemocy płciowej** małżeństwo z natury rzeczy jest nastawione na zrodzenie i wychowanie potomstwa. KPK (kan. 1084 § 1) postanawia, że „niezdolność dokonania stosunku małżeńskiego, uprzednia i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, czy to absolutna czy względna, czyni małżeństwo nieważnym z samej jego natury”. Należy tu rozumieć niezdolność do współżycia małżeńskiego przynajmniej jednej ze stron, nie zaś o niezdolność do zrodzenia potomstwa. Niemoc płciowa, aby była przeszkodą, nie musi być absolutna (niezdolność całkowita mężczyzny lub kobiety do współżycia); wystarczy, gdy jest względna (mężczyzna nie może współżyć z kobietą, z którą zawarł małżeństwo lub kobieta z poślubionym przez siebie małżonkiem). Przeszkoda niemocy płciowej pochodzi z prawa Bożego naturalnego (prawo wpisane w naturę ludzką) i wyklucza możliwość uzyskania dyspensy, czyli pozwolenia na małżeństwo.

3. **Przeszkoda węzła małżeńskiego** w KPK (kan. 1085 § 1) czytamy, że nieważnie usiłuje zawrzeć małżeństwo ta osoba, która jest związana węzłem poprzedniego małżeństwa, nawet niedopełnionego. Przeszkodę małżeńską stanowi tylko węzeł małżeński rzeczywiście istniejący, co zakłada jego powstanie i brak rozwiązania go. Przeszkoda węzła małżeńskiego pochodzi z prawa Bożego pozytywnego i nie ma możliwości otrzymania dyspensy. Według prawa węzeł małżeński ustaje w sposób następujący: przez śmierć współmałżonka, dyspensę papieską (od niedopełnionego małżeństwa), przywilej Pawłowy (zachodzi on wówczas, gdy jedna ze stron przyjmuje chrzest w Kościele katolickim, a druga strona — nie ochrzczona — ją opuszcza lub szykanuje tak, że dalsze wspólne życie staje się niemożliwe; w takim wypadku strona ochrzczona może zawrzeć nowy związek małżeński), stwierdzenie nieważności małżeństwa.

4. **Przeszkoda różnej religii** „Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub została do niego przyjęta i nie odłączyła się od niego formalnym aktem, a druga nie jest ochrzczona” (kan. 1086 § 1). Przeszkoda ta istnieje więc między osobą ochrzczone w Kościele katolickim albo do niego nawróconą a osobą nie ochrzczone. Nie wiąże ona chrześcijan akatolików, wiąże natomiast tych katolików, którzy wprawdzie oddalili się od swojego Kościoła, ale formalnie z niego nie wystąpili. Można od tej przeszkody uzyskać dyspensę (kan. 1125 i 1126) pod warunkiem, że strona katolicka złoży oświadczenie (rękojmię), że gotowa jest usunąć niebezpieczeństwo utraty wiary i szczerze przyrzeknie, że uczyni co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone w Kościele katolickim i po katolicku wychowane. Druga strona, nie ochrzczona, winna być powiadomiona o zobowiązaniach strony katolickiej. Należy też pouczyć strony o przymiotach i celach małżeństwa, co przez nie powinno być przyjęte i respektowane.

5. **Przeszkoda święceń** KPK (kan. 1087) stanowi, że „nieważnie usiłują zawrzeć

małżeństwo ci, którzy otrzymali święcenia". Od roku 1972 obowiązek celibatu, podejmowany podczas święceń diakonatu, obejmuje trzy stopnie: diakonat, prezbiterat i episkopat. Tylko one są święceniami. Trzeba też wyjaśnić, że tą przeszkodą objęty jest także diakon żonaty, tzn. nie może on wstąpić ważnie w nowy związek małżeński po śmierci swojej małżonki. Celibat wprowadzony najpierw przez prawo zwyczajowe, później partykularne, w końcu powszechne — jako obowiązek dla przyjmujących wyższe święcenia — jest przeszkodą zrywającą przy ewentualnym usiłowaniu zawarcia małżeństwa. Przeszkoda święceń ustaje na mocy dyspensy, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej lub prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność święceń albo przyjęcie ich pod przymusem

6. **Przeszkoda ślubu** KPK (kan. 1088) postanawia, że „nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy są związani wieczystym ślubem publicznym czystości w instytucie zakonnym". Chodzi, więc tu o ślub, czyli o świadomie i dobrowolnie uczynioną obietnicę (wobec Boga). Przedmiotem ślubu, który stanowi przeszkodę, jest dozgonna czystość. Z tego wniosek, że ślub złożony na pewien czas, nie wywołuje przeszkody małżeńskiej. Ma to być też ślub publiczny, czyli ważnie złożony wobec prawowitego przełożonego kościelnego i w instytucie zakonnym. Ślub prywatnie złożony nie stanowi przeszkody. Dyspensa jest możliwa i jest zastrzeżona Stolicy Apostolskiej, jeśli ślub został złożony w instytucie zakonnym na prawie papieskim. W przypadku ślubu złożonego w instytucie zakonnym na prawie diecezjalnym dyspensy może udzielić ordynariusz miejsca.

7. **Przeszkoda uprowadzenia** według KPK (kan. 1089) „nie może być ważne małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą uprowadzoną lub choćby przetrzymywaną z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa, chyba że później kobieta uwolniona od porywającego mężczyzny oraz znajdując się w miejscu bezpiecznym i wolnym sama swobodnie wybierze to małżeństwo". Przeszkoda powstaje nie tylko w przypadku porwania kobiety przemocą i zatrzymania w celu zawarcia małżeństwa, ale także wtedy, gdy zostanie ona zatrzymana przez mężczyznę z takim samym zamierzeniem. Nie jest ważne, gdzie miało miejsce wspomniane zatrzymanie czy to w jej własnym mieszkaniu, czy też w miejscu, do którego dobrowolnie przybyła. Przeszkoda uprowadzenia pochodzi z prawa kościelnego. Jest możliwa dyspensa od tej przeszkody, jeśli zasadnie można przekonać się, że decyzja na małżeństwo kobiety uprowadzonej została podjęta w sposób wolny i niezależny do mężczyzny, który ją uprowadził

8. **Przeszkoda występku** KPK w kan. 1090 § 1 postanawia, że „kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć to małżeństwo". W drugim paragrafie tegoż kanonu czytamy: „Nieważnie również usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka" (kan. 1090 § 2). Chodzi więc tu (§ 1) o zabójstwo współmałżonka osoby, z którą ktoś pragnie zawrzeć małżeństwo lub zabójstwo własnego współmałżonka w celu poślubienia określonej osoby. Momentem istotnym w tej przeszkodzie oprócz faktycznego zabójstwa jest intencja związana z tym przestępstwem, mianowicie chęć zawarcia małżeństwa z określoną osobą. W drugim przypadku, niezależnie od intencji matrymonialnych, bierze się pod uwagę dwie osoby, które przez współudział fizyczny lub moralny spowodowały śmierć współmałżonka. Przestępstwo, o którym mówi kan. 1090, wymaga świadomego działania strony lub stron i musi być ono dokonane osobiście lub przy pomocy kogoś innego (zleczone zabójstwo). Nie będzie przeszkodą samo usiłowanie dokonania zabójstwa lub zabójstwo chybione. Powyższa przeszkoda jest pochodzenia kościelnego i nie odnosi się do osób nie ochrzczonych. Dyspensa od przeszkody występku zastrzeżona jest Stolicy Apostolskiej.

9. **Przeszkoda pokrewieństwa** przez pokrewieństwo należy rozumieć bliski związek zachodzący pomiędzy osobami, oparty na wspólnocie krwi, na skutek pochodzenia od siebie lub od wspólnych przodków. Powstaje on wtedy, gdy ktoś przychodzi na świat z rodziców będących w związku małżeńskim lub poza nim. W KPK (kan. 1091 § 1 — 4) czytamy: „W linii prostej pokrewieństwa nieważne jest małżeństwo między wszystkimi wstępnymi i zstępными, zarówno prawego pochodzenia, jak i naturalnymi. W linii bocznej nieważne jest aż do czwartego stopnia włącznie. Przeszkoda pokrewieństwa nie zwielokrotnia się. Nigdy nie zezwala się na małżeństwo, jeśli istnieje wątpliwość, czy strony są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej lub w drugim stopniu bocznej". Należy wyjaśnić przy ustalaniu stopnia pokrewieństwa, że wspólny przodek oznacza parę ludzką lub tylko jedną osobę, od której krewni bezpośrednio pochodzą. Przez „linię" należy rozumieć szereg osób, które pochodzą od jednego przodka. Według KPK linia może być prosta lub boczna. W linii prostej osoby pochodzą bezpośrednio od siebie, np. ojciec, syn, wnuk, natomiast w linii bocznej osoby krewne nie

pochodzą wprost od siebie przez urodzenie, ale mają wspólnego przodka — chodzi tu o rodzeństwo. Biorąc pod uwagę „linię” można mówić o krewnych wstępnym przy ustalaniu dla kogoś przodków oraz zstępnym przy ustalaniu osób pochodzących od przodków. Przez stopień pokrewieństwa trzeba rozumieć miarę, przy pomocy której określa się odległość osób krewnych od wspólnego przodka, zarówno w linii prostej, jak i bocznej. Przeszkoda pokrewieństwa w pierwszym stopniu linii prostej pochodzi z prawa Bożego naturalnego. W nauce Kościoła przyjmuje się powszechnie, że niemożliwe jest otrzymanie dyspensy od tej przeszkody we wszystkich stopniach linii prostej. Również Kościół nie udziela dyspensy na ślub, biorąc pod uwagę drugi stopień pokrewieństwa linii bocznej — rodzeństwo. Warto też przypomnieć, że polski Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zezwala na małżeństwo między krewnymi w linii prostej oraz między rodzeństwem rodzonym i przyrodnym.

10. Przeszkoda powinowactwa powinowactwo jest to bliskość osób, której źródłem nie jest wspólnota krwi, ale ważnie zawarty związek małżeński, nawet jeszcze niedopełniony. Bliskość ta istnieje między mężem i krewnymi żony oraz między żoną i krewnymi męża (kan. 109 § 1). Oblicza się tak, że krewni męża w tej samej linii i w tym samym stopniu są powinowatymi żony i odwrotnie (kan. 109 § 2). Obecnie jedynie powinowactwo w linii prostej powoduje nieważność małżeństwa we wszystkich stopniach (kan. 1092). Najczęściej chodzi tu o relacje: ojczym — pasierbica, macocha — pasierb oraz teść - synowa, teściowa — zięć (po śmierci współmałżonka). Przeszkoda powinowactwa jest pochodzenia kościelnego, więc możliwa jest dyspensa.

11. Przeszkoda przyzwoitości publicznej przeszkoda ta powstaje z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego lub z notorycznego albo publicznego konkubinatu. Powoduje ona nieważność małżeństwa w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety, i odwrotnie (kan. 1093). Podstawą przeszkody jest więc albo nieważne małżeństwo, po rozpoczęciu życia wspólnego, albo notoryczny lub publiczny konkubinatu. Nieważność małżeństwa może wynikać z różnych przyczyn, bez względu na to, czy zawarto je w dobrej lub złej wierze, byleby miało zewnętrzną postać prawdziwego związku małżeńskiego. Przez notoryczny lub publiczny konkubinatu należy rozumieć pozamałżeńskie pożycie dwojga osób na wzór małżonków i jeśli jest powszechnie znane, nazywa się go właśnie publicznym i jeżeli nie da się tego faktu ukryć, nosi miano — notorycznego. Nie wymaga się, aby strony mieszkały razem lub by kobieta była utrzymywana przez mężczyznę. Jest też rzeczą obojętną, czy osoby są wolne, czy też związane małżeństwem. Jest to przeszkoda pochodzenia kościelnego i możliwa jest dyspensa.

12. Przeszkoda pokrewieństwa prawnego pokrewieństwo prawne powstaje z adopcji. W KPK (kan. 1094) czytamy: „Nie mogą ważnie zawrzeć małżeństwa ze sobą ci, którzy są związani pokrewieństwem prawnym powstałym z adopcji, w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej”. Według prawa kościelnego tą przeszkodą są związani: adoptujący i osoba adoptowana oraz osoba adoptowana i dzieci osoby adoptującej. Należy podkreślić, że przeszkoda pokrewieństwa prawnego powstaje z ważnie dokonanej adopcji. Pochodzi ona z prawa kościelnego i racją jej utrzymania jest fakt, że osoba adoptowana wchodzi do danej rodziny jako jeden z jej członków i powinna być traktowana jako jedno z dzieci.

Zobacz także te strony:

[Rozwód po katolicyku](#)

[Chrześcijaństwo i rozwód](#)

Przypisy:

[1] O instytucji rozwodu w prawie cywilnym, zob. art. 56 - 61 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz art. 425 - 446 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego - przyp. MA.

[2] O instytucji unieważnienia małżeństwa w prawie cywilnym, zob. art. 10 - 22 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz art. 425 - 435 i 447-452 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego - przyp. MA.

[3] Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus, AAS 75 (1983) pars II s. 1-317.

[4] Codex Juris Canonici Pi X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti, PP. XV auctoritate promulgatus. AAS 9 (1917) pars II s. 3-521.

[5] Jest to instytucja typowa dla rozwodu, znana także w polskim prawie cywilnym, tzw. postępowanie pojednawcze. w czasie którego sędzia nakłania strony do pojednania, "mając w szczególności na uwadze dobro dzieci i społeczne znaczenie trwałości małżeństwa" (art. 436 § 1 KPC) - przyp. MA.

[6] Dewolucja - przeniesienie sprawy do wyższej instancji - przyp. MA.

Sławomir Jeżmański

Student administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 20-05-2005 Ostatnia zmiana: 23-05-2005)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4146) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4146>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl